

Antonio Graner i Viñuelas
Escena amb Dant i Virgili

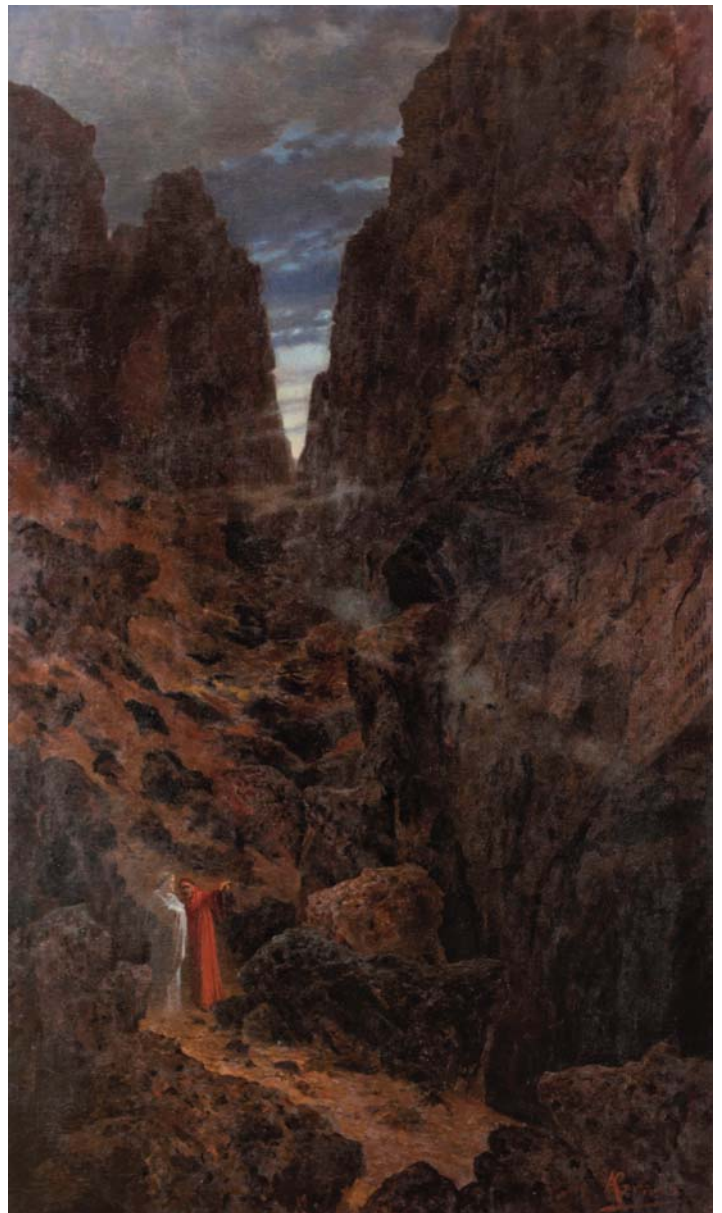
c.1870

Oli/tela

204 x 116 cm

Museu d'Art de Girona Núm.reg.

130.760, Fons Diputació de Girona

Aquesta obra del pintor madrileny Antonio Graner Viñuelas representa als poetes Dant i Virgili a les portes de l'Infern tal com es descriu al cant III de la Divina Comèdia. Es una pintura molt característica de la visió romàntica del poema, molt popularitzada pels artistes europeus de la segona meitat del segle XIX, gràcies sobretot a la difusió dels gravats de Gustave Doré. El pintor Graner Viñuelas va exercir la càtedra de dibuix topogràfic, d'ornamentació i figura a l'Institut de Girona. Al llarg de la seva vida va participar en diverses mostres i certàmens artístics obtenint la tercera medalla de l'Exposició Nacional de Belles Arts l'any 1887 i la menció d'honor en l'edició de l'any 1897. Es molt probablement que aquesta obra, que forma part dels fons de la Diputació de Girona, donada la seva temàtica, hagués estat presentada pel pintor en alguna d'aquestes mostres artístiques.

**“Nel mezzo del cammin di nostra vita
mi ritrovai per una selva oscura
ché la diritta via era smarrita “**

(Al bell mig del camí de nostra vida
vaig retrobar-me en una selva obscura,
del dreturer vial la passa eixida)

De bon matí, a la sortida del sol del dia de l'equinoci de la primavera -la dolça estació-, considerat de temps immemoriàls com un moment astrològic molt favorable, es quan Dante Alighieri situa l'inici de l'acció del poema de la Divina Comèdia. Nascut a Florència l'any 1265, a l'edat de 35 anys, al punt mig del camí de la seva vida, es quan el poeta empren el seu viatge literari imaginari -La Divina Comèdia-, a mode de peregrinatge personal vers la salvació.

Dant es troba perdut en la foscor d'una selva, imatge simbòlica de la conflictiva vida terrenal, i s'encamina cap el coll d'una muntanya, on els primers raigs del sol il·luminen el dia. Mentre puja vers el coll a cercar-hi la llum i la felicitat divina, tres feres salvatges, un lleó, una lloba i una pantera, amb una actitud amenaçant, el fan retrocedir de nou vers l'interior de la selva. En aquell moment veu l'ombra d'un home a qui desesperat demana ajuda. Es l'ombra del poeta Virgili el qual l'exhorta a prendre un altre camí donada la perillositat de la lloba que mata a qualsevol que es troba al seu davant.

Virgili, reconegut per Dant com el seu mestre, li explica que l'únic camí per aconseguir el gaudi de la felicitat eterna es fer primer el viatge a través de l'Infern i del Purgatori, i s'ofereix a fer-li de guia. Dant manifesta però a Virgili la seva por i els seus dubtes d'emprendre el terrible viatge a l'ultratomba. El record Virgilià del descens a l'Avern (l'Infern) d'Eneas, narrat a l'Eneida (126-129),es del tot viu en el poeta florentí. El llac Avern, prop de Nàpols, segons la tradició greco-llatina, es l'indret on se situa la boca de l'Infern. Per encoratjar a Dant, Virgili li fa saber que la seva estimada Beatrice Portinari l'acompanyarà després al Paradís i que juntament amb Santa Llúcia i la Mare de Deu el protegiran des del Cel durant el seu peregrinatge. Reconfortat per l'amor etern de Beatriu, Dant accepta el viatge i els dos poetes reprenen el camí tot arribant a les portes de l'Infern.

És en aquest punt de l'inici del cant III de l'Infern, que el pintor Antoni Graner Viñuelas situa l'escena del quadre. Dant abillat amb la túnica medieval carmesí típica de Lucca sembla que fa el gest de mostrar a Virgili, revestit amb la túnica i la corona de llorer, la terrible inscripció que es pot llegir a l'entrada de l'Infern. Es el famós vers lapidari que fa estremir als dos poetes:

“Per me si va nella città dolente...

Lasciate ogni speranza, voi ch'entrante”

(Per mi aniràs a la ciutat sofrent...

deixeu tota esperança els que heu entrat)

El quadre de Graner Viñuelas del Museu d'Art de Girona, que s'ha datat de principis de la dècada dels anys setanta del segle XIX, es del tot representatiu de la visió dantesca de l'Infern establerta pels pintors romàntics europeus de mitjans del segle XIX. La popular iconografia de la figura de Dant va quedar fixada però, en vida del poeta, pel seu coetani Giotto. Va ser Sandro Botticelli qui anys mes tard va dibuixar amb tot luxe de detalls els episodis de la Divina Comèdia tal i com el diví poeta els va descriure en cada un dels cants de l'Infern, del Purgatori i del Paradís. Al quadre de Graner apareixen els dos poetes als peus d'una gran gorja envoltats d'unes muntanyes molt altes separades per un coll que encara deixa veure al fons la llum del dia. S'han aturat un moment en la baixada, i Dant mostra a Virgili l'ingrés de l'Infern. Els dos poetes es troben en el que la Divina Comèdia descriu com el vestíbul de l'Infern. Una vegada travessada la terrible porta es trobaran davant del riu Aqueront on el vell diable Caront els pujarà a la barca per creuar-lo i entrar al primer cercle de l'Infern (el Llimb).

Una representació pictòrica molt semblant a la del quadre del Museu d'Art de Girona es la que el pintor Antoni Tapiró i Baró va fer l'any 1865, i que actualment es conserva a la Reial Acadèmia Catalana de Belles Arts de Sant Jordi. Tapiró hi va representar un episodi del cant XXVIII amb l'arribada dels dos poetes a la novena fosa de l'Infern. La representació del paisatge infernal en els dos quadres es del tot similar. Al quadre de Tapiró una gruta amb grans roques en primer terme deixen veure al fons del paisatge infernal la llum del dia d'alt d'un coll. Tant la composició paisatgística de Tapiró com la de Graner Viñuelas es pràcticament la mateixa que la duta a terme per Gustave Doré al cant XXVIII a la seva famosa sèrie de gravats de la Divina Comèdia.

Antonio Graner Viñuelas va ser un pintor madrileny actiu al llarg de la segona meitat del segle XIX. Deixeble de Carlòs de Haes es va especialitzar en la pintura de paisatges. Va exercir de catedràtic de dibuix topogràfic, d'ornamentació i figura a l'Institut de Girona. Va estudiar a l'Escola de Belles Arts de San Fernando de Madrid i l'any 1882 es va traslladà a Roma on va complementar la seva carrera artística. El Museu d'Art de Girona, a mes del quadre sobre la Divina Comèdia, es conserva un altre oli del pintor Graner Viñuelas, que porta per títol *La Barca*, datat l'any 1890, que representa un paisatge del riu Ter al seu pas a Fontajau antigament conegut amb el nom de la Barca.

(La traducció al català dels versos de la Divina Comèdia es la versió de Josep Maria de Sagarra de l'any 1955)